כיצד הרגל פרק שני בבא קמא כג.

בנזקי ממונו. דכתיב[ב] כי תצא אש דמשמע מעצמה: **בנזקי גופו.** דקרי ליה מבעיר: **היכי משכחת לה.** מילו אדם זורק חץ והזיק בטמון (ג) לא מיחייב בחזק הא קימא לן בהאי פירקין (דף כו:) פליג תחת פליג [שמות כב] לחייב את האש בנזק כמזיד ואונס כרלון. ליטנא אחרינא האי חץ לעולם בטמון הוא נכנס ומזיק ולא שמעתי: **וניחא ליה.** ומשני לה הכי: **ונפלה גדר.** של מצר: **שלא מחמת דליקה.** דאי מחמת דליקה חליו הס: **דכלו לו חליו.** שכשעה שהדליק האש דהיינו זריקת חץ לא היה רצוי להזיק בחצר אחרת: **אים ליה נמי משום ממונו.** והיכא דליכא לחיוביה משום חליו ואיכא לחיוביה משום ממונו ממיחיבינן ליה הלכך לענין גזרי אע"ג דכלו לו חליו חייב משום ממונו: **וכגון שסיה לו לגודרה.** בטרם תעבור הדליקה שם היה לו שהות ויכול לגודרה: **ולא גדרה.** דאע"ג דליכא לחיוביה אהבער דאשון מתחייב על שם קופו שלא שימר גחלתו לגדור בפניה: **שורו הוא ולא עפה באפיה.** הרי זה ככונס שורו לדיר ולא נעל בפניו ויצא והזיק: **וכי מאחר דמאים ליה משום חליו אים ליה נמי משום ממונו מאי ביניייהו.** היכא דגחלת שלו היתה מאי איכא בין ר' יוחנן דמחייב ליה משום תרתי לר"ל דלא מחייב ליה אלא משום חדא על כרחך היכא דגחלת שלו נמי פליגי דהא אמרן לעיל [כב.] לרבי יוחנן אשו משום חליו אלמא בשאינו נמי פליגי היכא דגחלת שלו בשלמא עד השתא דשמעינן משום חליו דוקא ולאו משום ממונו וכדאמרת ממון אית ביה מששא הא לית ביה מששא איכא ביניייהו היכא דאיתיה ממונו וליתיה חליו כי הך דנפלה גדר דכלו לו חליו דלמ"ד משום חליו דוקא פטור אבל השתא דלתרוייהו חייב מאי ביניייהו: **לחייבו בד' דברים.** למ"ד משום חליו נמי מחייבינן ליה אם שרף אשו יד אדם חייב באחרבעה דברים מזק ועבר ריפוי ושבת אבל בנזקא לא דאמרינן בשילהי פירקין (מ.) אינו חייב על הנזקא עד שיהא מתכוין אבל ד' דברים חייב דפשיטה היא דהוה ליה לאמוקי אדעתיה שהרוח מוליכתה וכדאמרינן בשילהי פירקין [שם] נפל מן הגג ברוח מצויה חייב בד' דברים ופטור על הנזקא למ"ד משום ממונו פטור. והוא הדין נמי דאיכא ביניייהו כל הני דלעיל [כב.] כלב וגמל דלמ"ד משום חליו חייב דהא ממונו אע"ג דלאו חליו וחליו אע"ג דלאו ממונו אית ליה ולמאן דלית ליה חליו פטור אף"כ מסכסכת כדאוקימנא לעיל [שם] והאי דנקטו ד' דברים משום דאפילו איכא דהגחלת שלו משמע לו דיש חילוק בדבריהם ועוד דמילתא דשכיח היא. מפי המורה שמעתי ג)אבל לשון ראשון נראה לי: **מאן חייב בעל הכלב.** אמתניתין מהדר דקתני על הנדים משלם חצי נזק: ה"ג **וליחייב נמי בעל הגחלת.** דהא בין מר ובין מר משום ממונו אית להו הלכך לר' יוחנן דאמר לעיל [שם] על הנדים משלם חצי נזק דלרוחות הן נשלם בעל הגחלת חצי הא אחר משום ממונו הוא ורש"י נקיט דאמר על הנדים טולו הוי פטור לשלם בעל הגחלת כולה וקס"ד ג)דגחלת (ב) דחד וחברה וגדיש דחד: **בששימר גחלתו.** שבעל לגחות ביתו יפה ואונס הוא: **ואם אומרים.** מדחייב לבעל כלב אחרבה נזק שלם אלמא לאו שיורא הוא זה שאחר את הכלה: **דפסס דלאוס אסורים הן אצל הכלב.** ולא תימא משונה הוא ופגנא נזקא משלם: **כגדיש דעלמא.** אמאי משלם (ג) חצי הא אן הוא ובעינן שדה אחר דניזק וליכא: **אפשוט.** דמדקא משלם חצי: **דפי פרפו.** של מזיק האוכלת בחצר הניזק: בחצר

בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו לומר לך אשו משום חציו אמר רבא קשיא ליה לאביי למ"ד אשו משום חציו טמון באש דפטר רחמנא היכי משכחת לה וניחא ליה [א]כגון שנפלה דליקה לאותו חצר ונפלה גדר שלא מחמת דליקה והלכה והדליקה והזיקה בחצר אחרת דהתם כלו ליה חציו אי הכי לענין גלוי נמי כלו ליה חציו [א] אלא למאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו [ב]וכגון שהיה לו לגודרה ולא גדרה דהתם שורו הוא ולא טפח באפיה וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו מאי ביניייהו איכא ביניייהו [ג]לחייבו בארבעה דברים: על החררה משלם כו': מאן חייב בעל כלב וליחייב נמי בעל גחלת [ד]בששימר גחלתו אי כששימר גחלתו מאי בעי כלב התם [ה]בשחתר אמר רב מרי בריה דרב כהנא זאת אומרת סתם דלתות חתורות הן אצל כלב דאכלה היכא אילימא דאכלה בגדיש דעלמא הא בענין [ו]וביער בשדה אחר וליכא לא צריכא [ז]דאכלה בגדיש דבעל חררה תפשוט [ח]דפי פרה כחצר

וליחייב בעל הגחלת. האי ליטנא לאו דוקא דהא מיתוקמא דאכלה בגדיש דבעל החררה אלא כלומר שיפטר בעל הכלב מחלקו של בעל הגחלת ולא יטלם כי אם הרביע וא"ת ואמאי לא פריך וליפטר בעל הכלב מן החררה * ונראה מכאן לדקדק דיומר ים לאדם ליזהר עצמו שלא יזיק לאחרים משלא יוזק שמחויב לשמור גחלתו מן הכלב אע"פ שאין לו רשות ליכנס לביתו כדי שלא יזיק אחרים ואפשר לשמור עצמו כדי שלא יכנס כלב כדי ליטול חררתו וכן משמע בהמניח (לקמן דף לא.) בשמעתין דקדרין דפריך אי נתקל פושע שני נמי ליחייב אלמא חייב שני פושע לחייבו בנזק שליש ואינו פושע לענין שיפטר ראשון בנזקיו: **בששימר** גחלתו. וא"ת ומה שמירה היא זו כיון שיכול הכלב ליכנס שם בחתירה דסתם דלתות חתורות הן אצל הכלב וי"ל כיון דעבר כדעבדי אינשי לא אטרחוהו רבנן טפי: **בשחתר.** ואם תאמר וליטי כגון דעבלה גודא בליליא וידע בעל הכלב ובעל הגחלת לא ידע ויש לומר דאין זה רגילות דבעל הכלב ידע ובעל הגחלת לא ידע ולקמן גבי עיזי דבשדות רגילות הוא לפעמים: **סתם** דלתות חתורות הן. פירש דלמא משום דהוי אחילתו בפשיעה וסופו באונס אחילתו בפשיעה משום פתיחה ויש לומר דא"כ לא מיחייב בחתירה כ"א רגיע מי היכי דהוה מתחייב בפתיחה שהיה בעל הגחלת מתחייב מאכלה אבל אין לתרץ דלא אמרינן אחילתו בפשיעה בבתים פתוחים וסופו באונס בנעולים כיון דבגי נעולים לא הוי שום פשיעה דאמרינן בהפרה (לקמן דף נב:) דלא אמרינן מגו דהוי פושע לענין חרש הוי פושע לענין פקח כו' ומגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין שוורים דלא דמי דהתם ודאי לא אמרינן מגו משום דלגבי פקח לא לגבי שוורים הניזקין לא פשעי כלל אבל הכא פושע הוא בכלב זה לענין זה הגדיש להיות ניזוק בגחלתו בפשיעה היכא שלא שמר גחלתו לכך יש להתחייב אפילו מזוקן באונס לאתן דמחייב אחילתו בפשיעה וסופו באונס: **תפשוט** דפי פרה כחצר הניזק דמי. פירש דאמאי לא פשיט משאר בני דמתני' דתנן הכן מועדת לאכול הרעוי לה ומהיא דאכלה מצדי הרחבה ומתוך המטה ועוד אותם שהיו מדקדקין משיסה בו את הכלב למה לא הביאו מתניתין כלב שנטל חררה דדייק מינה השתא ועוד מאי קאמר מאי בעי ריפתך בפומא דכלבאי כיון שהכלב לקחה ונראה לר"י דאמכל הנהו דמתניתין לא מצי למפשט ולא מהיא דנטל חררה משום דס"ד דאם לקחה הבהמה פירות באחר הניזק ואכלה ברשות הרבים ד)[או באחר המזיק] חייב * דמחייבינן בלקיחה לחודא וכן הסכרא טוטה דכיון דפשע בלקיחה מה לנו באכילה והא דממעטינן משדה אחר רשות הרבים היינו לקיחה וקבעינן ליה כגון אם הוציא פירות בפי פרה חש"ו ועכו"ם דלאו בני תשלומין הינהו וכגון שהבהמה לא היתה יכולה ליקח אם לא שהוציא לה ואי באחר הניזק דמי חייב בעל הפרה ואי באחר המזיק דמי פטור כיון שנתנו אחר לתוך פיה והא דקאמר תפשוט לאו ממתני' אלא מסוגיא דשמעתין דאוקמה אכלה בגדיש דבעל החררה שמע מינה דבעו לקיחה ואכילה באחר [הניזק] אף על פי שאין טעם בדבר זה מה לזרך באכילה אלא דגזירת הכתוב הוא ותפשוט כשנתן אחר לתוך פיה דחייב דבאחר הניזק דמיא דאי באחר המזיק דמיא ומני אמר ליה מאי בעי ריפתך בפומא דמיותאי ה"נ מצי א"ל מאי בעי ריפתך בפומא דכלבאי

וזה

מסורת הש"ס

ב) [שמות כב], ג) [ד"ל דגחלת וחררה דחד וגדיש דחד], ד) [רש"ל].

תורה אור השלם

1. כִּי יַבְעֵר אֵשׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה היכי וכו' והזיק בטמון מי לא מיחייב: (ג) ד"ה ה"נ וכו' וקס"ל דגחלת וחררה דחד וגדיש דחד: (ד) ד"ה בגדיש וכו' אמאי משלם האי חררה כו' הוא:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה דשתם דלתות כו' ולא תימא משונה. עיין בהרא"ש בפרקין פי' ג': תוס' ד"ה וליחייב כו' האי לישנא כו' ונראה מבאן לדקדק. עי' לקמן דף מ ע"ב מד"ה אמאי פטור: ד"ה תפשוט כו' דשחייבי בלקיחה לחודא. עי' לעיל דף כ ע"א תוספות ד"ה מתגלגל:

הגהות הגר"א

[א] נפ' אלא לאתן כו'. ל"ב הר"ף וכמג"ש מפרקיס שחר מתי לאתן כגון שנפלה כי ומפרקיס דמיא אלו הוא משום ממונו (ועבהגר"א פי' מ"ה ס"ק ל"ג):

מוסף רש"י

בנזקי ממונו. שהיה ממונו, דסתיא כי אלא, משמע מעצמה, שהליק בתוך שלו והלכה ולקה בתוך של חבירו (לקמן ס:). וסיים בנזקי גופו. שקרלו מבעיר בידים (שם). לומר לך אשו משום חציו. מורק תן שמיה לחבירו דאיהו נופיה עביד, הכא נמי איהו נופיה עביד, ונפקא מינה לחייבו בחרבעה דברים אם הוזק בה אדם (שם).

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ד מהלכות נזקי ממון הלכה ד טוש"ע ח"מ סי' תיט סעיף יג ועיין במ"מ פי"ד מהלכות נזקי ממון הלכה טו:

נט ב מיי' פ"ד מהל' נזקי ממון הלכה ד סמג עשין סז טוש"ע שם סעיף ו ופסיף יג:

ס ג מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ח:

סא ד ה ו מיי' פ"ב שם הלכה יח יט ועיי' בהשגות ובמ"מ סמג שם טור ש"ע ח"מ סי' שנב:

סב ז טוש"ע ח"מ סי' שלא סעיף ז:

רבינו חננאל

בנזקי ממונו כי תצא וסיים בנזקי גופו המבעיר לומר לך אשו משום חציו. אמר רבא קשיא ליה לר' אמי לר' יוחנן דאמר אשו משום חציו טמון באש דפטרי חכמים שהולקן על ר' יהודה היכי משכחת לה ובאנו לומר כגון שהצית אש בחצר ונפלה גדר שלא מחמת הדליקה והלכה האש והזיקה בחצר אחרת דכלו חציו בחצר ראשונה ואילו לא נפלה הגדר לא היתה האש עוברת באותה החצר. ומקשי' אי הכי אפי' בבלי פטור הוא דכלו חציו וכל שכן על הטמון. ופרקי' מאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו וכגון שהיה לו לגדור ולא גדר. ואקשי' וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו בבלי דכיון דהוה ליה לשמור ולגדור שלא תעבור הדליקה כמו שחייב לשמור בהמתו שלא תצא ותזיק ואם יצאה והזיקה חייב באשו שהוא כממונו. ואמר' אי הכי מאי ביניייהו איכא ביניייהו לחייבו בד' דברים עצר ריפוי שבת ובושת. ר' יוחנן דאמר אשו משום חציו אע"ג דאית ליה נמי אשו משום ממונו חייב בד' דברים הללו וכל שכן בנזק אבל ריש לקיש דאמר אשו משום ממונו אמר לך כשם שאינו חייב בנזקי שורו אלא בנזק בלבד כדבענין למימר לקמן. כך אינו חייב באשו אלא נזק בלבד. בחר דאקשי' על ריש לקיש הני כולהו תיובתא ושנינהו ואוקימ' דר' יוחנן נמי אית ליה משום ממונו והלכה כר' יוחנן הדרינן לשמעתין ואמרי' תנינן במתני' על החררה משלם נזק שלם. מאן משלם בעל הכלב או בעל הגחלת ופשיטא לן דבעל הכלב [משלם] מפני שבעל הגחלת שימר גחלתו והכלב חתר והוציאה אורחיה הוא לחתור ולא שינה כי כן דרכו ואם לא חתר אלא לא שמר בעל הגחלת כראוי חייב בעל הגחלת דאוקי דאכלה בגדיש דבעל חררה. גם נתברר מזו דפי פרה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com